

BBN-MŰV-241: Romanika
A gregoriánus reform, az antikvitás és a művészet
2008. szeptember 15.: Róma képe a 11–12. században

KRAUTHAIMER, Richard: *Rome. Profile of a City, 312–1308*, New Jersey 1980; olaszul: *Uő.: Roma. Profilo di una città*, Roma 1981; németül: *Uő.: Rom. Schicksal einer Stadt, 312–1308*, Leipzig 1987; franciául: *Uő.: Rome. Portrait d'une ville, 312–1308*, Paris 1999 (klasszikus; egyetemi évek alatt feltétlenül olvassák el egyszer).

I. Róma képe a középkori Európában

NILGEN, Ursula: „Roma e le antichità nelle raffigurazioni medievali”, in: *Roma antica nel medioevo. Mito, rappresentazioni, sopravvivenze nella »Respublica christiana« dei secoli IX–XIII*, Milano 2001, 449–466.

II. Róma beépítettsége a 11. század közepéig

HUBERT, Étienne: *Espace urbain et habitat à Rome du Xe siècle à la fin du XIIIe siècle* (Collection de l'École française de Rome, 135), Roma 1990.

1. A városfal és a település viszonya
2. Antik épületek és romok használata
3. A városközpont eltolódása a Capitoliumtól és a Forumtól a Tiberis partjára
4. A római úthálózat továbbélése, a főtemplomok elhelyezkedésének szerepe ebben
5. A Laterán

III. A római zarándoklatok fellendülése a 11. században és ennek következményei

1. A római zarándoklatok fellendülése
2. A gazdasági fellendülés területei
3. A San Pietro és a San Giovanni in Laterano konkurrenciája
4. A Borgo jelentőségének megnövekedése

IV. Róma beépítettsége a 11. század közepe után

HUBERT, Étienne: *Espace urbain et habitat à Rome du Xe siècle à la fin du XIIIe siècle* (Collection de l'École française de Rome, 135), Roma 1990.

1. Az abitato terjeszkedése és összefüggővé válása
2. A disabitato

V. Róma világi lakosságának politikai törekvései, és az azokkal összefüggő művészeti tevékenységek

1. Az 1143/44-es felkelés

BENSON, Robert L.: „Political Renovatio: Two Models from Roman Antiquity”, in: *Renaissance and Renewal in the Twelfth Century*, szerk. BENSON, Robert L. – CONSTABLE, Giles, Oxford 1982, 339–386.

BAUMGÄRTNER, Ingrid: „Rombeherrschung und Romerneuerung. Die römische Kommune im 12. Jahrhundert”, in: *Quellen und Forschungen aus italienischen Archiven und Bibliotheken* 69 (1989), 27–79; URN: <urn:nbn:de:hebis:34-2008061822046>.

SCHALLER, Hans Martin: „Herrschaftszeichen der römischen Kommune”, in: *Rom im hohen Mittelalter. Studien zu den Romvorstellungen und zur Rompolitik vom 10. bis zum 12. Jahrhundert*. Reinhard Elze zur Vollendung seines siebzigsten Lebensjahres gewidmet, szerk. SCHIMMELPFENNIG, Bernhard – SCHMUGGE, Ludwig, Sigmaringen 1992, 79–85.

2. A Capitolium „birtokbavétele”

MALMSTROM, R. E.: „The Twelfth Century Church of S. Maria in Capitolio and the Capitoline Obelisk”, in: *Römisches Jahrbuch für Kunstgeschichte* 16 (1976), 1–16.

GRAMACCINI, Norberto: *Mirabilia. Das Nachleben antiker Statuen vor der Renaissance*, Mainz 1996 (erősen spekulatív; fogyasszák felelősséggel).

- a) A Capitolium jelentősége az ókorban
- b) Helyzete a középkori városban
- c) Épületeinek felújítása és átfunkcionálása 1144 után

- d) A capitoliumi obeliszok
- 3. Az antik emlékek védelme: a városfal és a Traianus-oszlop
- 4. A Casa dei Crescenzi

CLAUSSEN, Peter Cornelius: „Renovatio Romae. Erneuerungsphasen römischer Architektur im 11. und 12. Jahrhundert”, in: Schimmelpfennig-Schmugge (szerk.) 1992, 87–125.

BAGGIO RÖSLER, Carmen: „Das Bildnis des Nicolaus an der Casa dei Crescenzi in Rom”, in: *Opus Tessellatum. Modi und Grenzgänge der Kunstwissenschaft. Festschrift für Cornelius Clausen*, szerk. CORSEPIUS, Katharina – MONDINI, Daniela (Studien zur Kunstgeschichte, 157), Hildesheim 2004, 127–138.

a) Spoliumok

ESCH, Arnold: „Spolien. Zur Wiederverwendung antiker Baustücke und Skulpturen im mittelalterlichen Italien”, in: *Archiv für Kulturgeschichte* 51 (1969), 1–64.

- b) A szándék – a felirat tanúsága
- c) Az építtető „képmása”